

©ΤΕΕ/ΤΚΜ
ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ/
ΤΜΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

©ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΑΝΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΜΑΪΟΣ 2022

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ Η ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ Η ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ
ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΕΡΓΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ Η ΤΜΗΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΜΕ ΟΠΟΙΟΝΔΗΠΟΤΕ ΤΡΟΠΟ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ
Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Η ΔΙΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ Η ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ
ΤΟΥ, ΜΕ ΟΠΟΙΟΝΔΗΠΟΤΕ ΤΡΟΠΟ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΡΓΟΥ
ΛΟΓΟΥ Η ΤΕΧΝΗΣ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ
ΤΟΥ Ν2121/1993 ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ
ΒΕΡΝΗΣ-ΠΑΡΙΣΙΟΥ, ΠΟΥ ΕΠΙΚΥΡΩΘΗΚΕ ΜΕ ΤΟΝ
Ν100/1975. ΕΠΙΣΗΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ Η ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ
ΤΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑΣ, ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗΣ, ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ
ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΤΗΣ ΟΛΗΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ
ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ, ΜΕ ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΕΣ, ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ
Η ΟΠΟΙΕΣΔΗΠΟΤΕ ΑΛΛΕΣ ΜΕΘΟΔΟΥΣ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ
ΤΟ ΑΡΘΡΟ 51 ΤΟΥ Ν2121/1993.

ISBN 978-618-5646-06-6
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: 410

©TCG/SCM
TECHNICAL CHAMBER OF GREECE /
SECTION OF CENTRAL MACEDONIA

©IANOS PUBLICATIONS

THESSALONIKI, MAY 2022

EPRODUCTION OR REPRODUCTION OF THIS WORK
IN WHOLE OR IN PART BY ANY MEANS, AND ITS
TRANSLATION OR ADAPTATION OR EXPLOITATION
BY ANY MEANS OF REPRODUCTION OF A WORK
OF ART OR SPEECH, IN ACCORDANCE WITH
THE PROVISIONS OF LAW 2121/1993 AND THE
INTERNATIONAL LAW OF THE BERNE-PARIS
CONVENTION, RATIFIED BY LAW NO 100/1975.
IT IS ALSO FORBIDDEN TO REPRODUCE THE
TYPESETTING, PAGING, COVER AND GENERALLY
THE AESTHETIC APPEARANCE OF THE BOOK, BY
PHOTOCOPYING, ELECTRONIC OR ANY OTHER
METHODS ACCORDING TO ARTICLE 51 OF LAW
2121/1993.

ISBN 978-618-5646-06-6
PUBLICATION NUMBER: 410

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ ΝΙΚΗΦΟΡΙΔΗΣ
ΙΟΡΔΑΝΗΣ ΣΙΝΑΜΙΔΗΣ

**ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ &
ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ**
ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ
THESSPRINT

BOOK EDITING
PRODROMOS NIKIFORIDIS
JORDAN SINAMIDES

**BOOK DESIGN &
TYPOGRAPHIC DESIGN**
NIKOLETTA ANTONOPOULOU

PRINTING - BINDING
THESSPRINT

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ

ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΧΡΥΣΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

ΤΜΕΩΕ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΜΕΤΕΤΕΧΝΙΑΣΤΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ

ΙΑΝΟΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ Αριστοτέλους 7, 546 24
Τηλ: 2310 277 004 Fax: 2310 284 832

ΑΘΗΝΑ Σταδίου 24, 105 64
Τηλ: 210 32 17 917 Fax: 210 32 17 686

www.ianos.gr e-mail: publications@ianos.gr

ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ
ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

ΤΕΕ_ΤΚΜ

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ / ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ / ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ

12, 13, 14 ΜΑΪΟΥ 2022

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ ΝΙΚΗΦΟΡΙΔΗΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΝΔΡΕΟΥ
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΚΑΙΤΗ ΠΕΤΡΙΔΟΥ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΣΩΣΑΝΑ ΚΑΡΛΑ

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΚΩΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΕΡΤΖΙΑΝΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΕΛΙΜΠΑΣΑΚΗΣ

ΝΙΚΟΛΕΤΑ ΠΑΡΘΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΣΑΚΚΟΣ

ΙΟΡΔΑΝΗΣ ΣΙΝΑΜΙΔΗΣ

ΣΤΕΛΛΑ ΣΙΣΚΟΥ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΪΛΩΝ ΚΑΙ ΥΛΙΚΩΝ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Στη θεματική εμπίπτουν άρθρα που πραγματεύονται ζητήματα καταγραφής, αξιολόγησης και τεκμηρίωσης της προβιομηχανικής και βιομηχανικής κληρονομιάς.

Ενδεικτικές κατηγορίες θεμάτων είναι:

- Ιστορικές προσεγγίσεις
- Ανάλυση, τεκμηρίωση και αξιολόγηση βιομηχανικών εγκαταστάσεων
- Καταγραφή και αξιολόγηση μηχανολογικού εξοπλισμού
- Καταγραφή γραπτών και προφορικών μαρτυριών

01

ΛΥΟΜΕΝΑ, ΒΕΛΓΙΚΑ, ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ
ΣΤΟΥΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ, ΤΟΝ 19ο ΑΙΩΝΑ.
ΤΟ “ΣΥΣΤΗΜΑ DANLY” ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΑΠΟΛΛΩΝ ΚΥΡΚΟΣ
ΜΑΡΙΑ ΔΑΝΙΗΛ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ-ΥΦΑΝΤΗΣ

02

ΔΙΑΣΩΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ (ΠΡΟ)ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ
ΜΕ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΡΗΙΝΧ

ΔΗΜΗΤΡΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ

03

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ, ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ
ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΤΟΜΑΤΑΣ «Δ. ΝΟΜΙΚΟΣ»

ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΛΥΤΑΣ

04

ΝΤΕΠΩ: ΜΙΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ
ΤΩΝ ΤΡΑΜ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΠΑΠΑΔΟΥΛΗΣ

05

ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΑ ΑΠΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΣΗΣ: PICTURESQUE-SUBLIME
ΚΑΙ ΜΑΚΡΑ ΤΕΙΧΗ. ΑΠΟ ΤΟ RUIN PORN ΣΤΙΣ ΑΣΤΙΚΕΣ
ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

ΑΣΠΑΣΙΑ ΚΟΥΖΟΥΠΗ

06

ΟΙ ΚΑΠΝΑΠΟΘΗΚΕΣ ΤΩΝ ΣΕΡΡΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ ΚΤΗΡΙΟ
ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΤΗΣ ΔΕΗ.

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΑΝΑΒΙΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ
ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

07

ΣΤΑΘΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΕΡΡΩΝ. ΙΧΝΗΛΑΤΩΝΤΑΣ
ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΝΟΣ
ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

ΕΛΕΝΗ ΒΛΑΧΟΝΑΣΙΟΥ
ΜΑΡΙΑ ΔΑΝΙΗΛ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΠΑΓΟΥΤΗΣ

08

ΤΟ ΕΛΑΙΟΥΡΓΕΙΟ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ:
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΚΑΙ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ

ΑΡΓΥΡΩ ΑΝΔΡΙΑΝΑΚΗ
ΕΥΑΝΘΙΑ ΚΟΥΤΟΥΛΑΚΗ

09

ΟΙ ΝΕΡΟΜΥΛΟΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ ΚΑΙ
ΜΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΚΩΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΣΤΟΪΟΣ

10

Η ΔΙΑΣΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΧΑΤΖΗΓΩΓΑΣ

11

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΜΙΑ ΝΕΑ ΑΡΧΗ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙ.Δ.Α.

ΗΡΑΚΛΗΣ ΦΑΣΟΥΡΑΚΗΣ

12

ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΤΑΔΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΣΠΟΓΓΑΛΙΕΙΑΣ
ΩΣ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ:
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΛΥΜΝΟΥ (1850-1950)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΑΥΛΑΡΙΟΣ

13

ΚΡΗΤΙΚΟΙ ΑΝΕΜΟΜΥΛΟΙ·
ΠΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΙ ΠΥΡΓΟΙ ΚΑΙ ΚΑΣΤΡΑ ΤΟΥ ΛΑΣΙΘΙΟΥ
ΕΛΕΝΗ ΑΡΑΚΑΔΑΚΗ

14

ΤΑ ΣΙΔΗΡΑ ΔΟΜΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ.

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΜΑΡΙΑ ΔΟΥΣΗ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η θεματική του δεύτερου άξονα επιχειρεί να προσεγγίσει τα ζητήματα διαχείρισης της βιομηχανικής κληρονομιάς, εξετάζοντας τις εμπλεκόμενες παραμέτρους.

Τα κείμενα που θα υποβληθούν μπορούν να ενσωματώνουν πολιτικές, θεσμικές, περιβαλλοντικές, κοινωνιολογικές και οικονομικές πτυχές της προβληματικής της βιομηχανικής κληρονομιάς.

Ενδεικτικές κατηγορίες θεμάτων είναι:

- Πολιτικές προστασίας
- Θεσμικό πλαίσιο
- Πολιτικές διαχείρισης
- Ζητήματα βιωσιμότητας
- Ζητήματα ανθεκτικότητας

15

ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΩΝ.
ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΑΝΕΝΕΡΓΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΑΤΖΗΤΡΥΦΩΝ

16

ΣΧΟΛΑΖΟΥΣΕΣ ΑΣΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.
ΜΙΑ ΟΛΙΣΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ ΓΙΑ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΠΑΠΑΡΗ

17

ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ ΩΣ ΔΙΚΤΥΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΔΗΜΗΤΡΑ ΓΙΑΛΕΣΑ

18

ΚΑΠΝΑΠΟΘΗΚΕΣ ΚΑΒΑΛΑΣ, ΔΡΑΜΑΣ ΚΑΙ ΞΑΝΘΗΣ:
ΤΟ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΩΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ
ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ
ΙΟΡΔΑΝΗΣ ΣΙΝΑΜΙΔΗΣ

19

ΤΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΚΤΙΡΙΟ ΩΣ ΕΤΕΡΟΤΟΠΙΑ.
ΜΙΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΕΓΚΑΤΑΛΕΛΕΙΜΜΕΝΟ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΚΤΙΡΙΟ ΣΤΟ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ
ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

20

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ
ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ: ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ
ΣΩΣΑΝΝΑ ΚΑΡΛΑ
ΕΛΕΝΗ ΑΝΔΡΕΟΥ

21

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΣΕ ΑΝΕΝΕΡΓΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΚΕΛΥΦΗ
ΜΑΡΙΑ - ANNA ΚΑΚΑΒΑ

22

ΚΑΙΝΟΤΟΜΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΣΕ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΚΤΙΡΙΟ
ΧΑΪΔΩ ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΟΡΑΣ

23

ΒΟΛΟΣ - ΤΕΡΡΑΣΣΑ. ΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΠΟΡΕΙΕΣ ΔΥΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΜΕΣΑΙΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ
ΤΗΣ ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΤΟΥΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΔΑΜΑΚΗΣ

24

ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΩΝ.
ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ
ΕΛΕΝΗ ΜΑΪΣΤΡΟΥ
ΜΑΡΙΑ ΜΠΑΛΟΔΗΜΟΥ
ΝΙΝΑ (ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ) ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

25

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΚΤΗΡΙΟΥ ΣΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΛΑΥΡΙΟΥ. ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΜΕ ΝΕΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΞΥΠΝΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΝΑΝΟΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΜΑΝΔΟΥΛΙΔΟΥ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΜΕΡΤΑΣ

26

Ο ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΕΛΥΦΩΝ

ΙΩΑΝΝΑ ΖΑΧΑΡΑΚΗ
ΒΕΝΕΤΙΑ ΤΣΑΚΑΛΙΔΟΥ
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΧΑΤΖΗΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

27

ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΑΝΕΝΕΡΓΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΕΛΥΦΩΝ. ΤΑ ΕΡΕΙΠΙΑ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΜΟΤΣΗΣ ΑΝΤΩΝΗΣ

28

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΗΜΑΤΑ. Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΗΣ ΚΛΩΣΤΟΨΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΤΗ ΝΑΟΥΣΑ. Η ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ ΠΡΩΗΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΕΡΙΑ

ΒΑΛΙΑ ΑΜΟΙΡΙΔΟΥ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΔΑΜΙΔΗΣ

29

ΓΑΛΛΙΚΗ ΣΚΑΛΑ ΜΕΤΑΛΛΕΙΩΝ ΛΑΥΡΙΟΥ: Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΜΠ ΓΙΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ

ΕΙΡΗΝΗ ΕΦΕΣΙΟΥ
ΜΑΡΙΑ ΜΠΑΛΟΔΗΜΟΥ
ΝΙΚΟΣ ΜΠΕΛΑΒΙΛΑΣ
ΝΙΝΑ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ

30

“ΦΑΜΠΡΙΚΑ” ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ. ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Ν.Α. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΗΡΑΚΛΗΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΛΕΝΗ ΒΡΕΤΖΑΚΗ

31

ΜΙΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΩΝ ΜΥΛΟΤΟΠΙΩΝ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΓΑΛΛΙΑΝΟΥ ΦΑΡΑΓΓΙΟΥ ΣΤΟ ΡΕΘΥΜΝΟ

ΜΑΝΟΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

32

ΒΑΜΒΑΚΟΚΛΩΣΤΗΡΙΟ ΛΟΓΓΟΥ, ΚΥΡΤΣΗ ΚΑΙ ΤΟΥΡΠΑΛΗ ΣΤΗ ΝΑΟΥΣΑ. ΣΕΝΑΡΙΑ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ ΕΝΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΣΕ ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΗ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΤΣΟΜΠΟΛΗΣ
ΜΑΤΙΝΑ ΠΑΛΛΑ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΒΙΣΤΑ
ΙΟΡΔΑΝΗΣ ΣΙΝΑΜΙΔΗΣ
ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΝΑΚΗΣ
ΕΛΛΗ ΧΑΒΑΤΖΑ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ ΚΟΡΜΠΙΖΕ

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ, ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΚΤΙΡΙΩΝ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

CASE STUDIES

Ο άξονας προσφέρεται σε όσα άρθρα θα αναδείξουν μελέτες περίπτωσης από την Ελλάδα και το εξωτερικό οι οποίες αφορούν στην αποκατάσταση, επανάχρηση και επανένταξη κτιρίων ή συγκροτημάτων στη ζωή της πόλης.

Ενδεικτικές κατηγορίες θεμάτων είναι:

- Μελέτες και έρευνες που αφορούν στην αστική και κτιριακή κλίμακα μεμονωμένων κτιρίων ή συγκροτημάτων

33

«ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ, ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΚΤΙΡΙΩΝ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΠΛΑΙΣΙΟ». Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΤΟΜΑΤΑΣ «Δ. ΝΟΜΙΚΟΣ» ΣΤΗ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ
ΚΡΥΣΤΑΛΛΙΑ ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΗΛΙΑΔΗ

34

ΚΕΡΑΜΟΠΟΙΕΙΟ ΔΥΜΟΥΛΙΝ.
ΠΡΟΣΕΓΓΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΦΛΑΜΑΝΔΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ
ΦΑΤΜΑΓΟΥΛ ΟΓΕ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΠΑΔΟΥΛΗΣ
SHLOMIT RAVIV
LAURENS VANDEWYNGAERDE

35

Η ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΕΝΟΣ ΣΤΑΘΜΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΣΕ ΣΤΑΘΜΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΑΣΒΙΚΗ
ΒΕΝΕΤΙΑ ΤΣΑΚΑΛΙΔΟΥ

36

ΕΠΑΝΕΝΕΡΓΟΠΟΙΩΝΤΑΣ ΤΟ ΕΝΔΙΑΜΕΣΟ.
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΓΡ. ΤΣΙΤΣΗ
ΠΕΛΑΓΙΑ ΣΠΥΡΙΔΩΝΙΔΟΥ
ΑΛΚΗΣΤΙΣ ΡΟΔΗ

37

ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΙΡΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΣΙΝΑ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΟΥΡΑΣ

38

ΑΝΑΠΛΑΣΗ - ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΚΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΣΙΟΥΝΤΡΗ

39

Η ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΩΣ ΝΕΑ ΧΡΗΣΗ ΣΕ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΠΕΛΛΑ - ΟΛΥΜΠΟΣ ΣΤΗ ΝΑΟΥΣΑ
ΕΛΛΗ ΧΑΒΑΤΖΑ

40

FORUM - ΤΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΚΕΛΥΦΗ ΩΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΟΙΝΟΥ ΧΩΡΟΥ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΗΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΟΥΡΔΟΥΚΗΣ

41

Η ΣΥΖΕΥΞΗ ΤΟΠΙΟΥ ΚΑΙ «ΜΗΧΑΝΗΣ»: ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΥΔΡΟΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΤΗΣ ΑΓΥΪΑΣ ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ (1928)
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΒΑΖΑΚΑΣ
ΜΑΡΙΑ ΜΑΝΔΑΛΑΚΗ

42

Η ΚΑΠΝΑΠΟΘΗΚΗ «ΖΩΪΔΗ» ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ. ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΑΣΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΒΙΣΤΑ

43

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΛΙΟΥ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ Α.Θ.Ο.Ε. ΒΟΛΟΥ
ANNA-ΡΟΣΚΑΓΙΑ ΒΟΥΖΑ
ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΜΠΟΥΡΑΖΑ

44

ΛΙΜΕΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΖΩΝΗ ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ - ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑΣ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΑΝΕΝΕΡΓΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΣΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΙΣΤΟ
ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΝΑΚΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΤΑΤΗΡΗΣ
ΜΑΤΙΝΑ ΠΑΛΛΑ

45

ΜΕΛΕΤΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΑΣ ΚΤΗΡΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ «ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ - ΚΥΛΙΝΔΡΟΜΥΛΟΥ ΜΑΤΘΑΙΟΥ» ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΩΣ «ΠΟΛΥΧΩΡΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ»
ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ ΧΑΤΖΗ
ΣΟΦΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΟΥ

46

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΡΩΗΝ ΣΧΟΛΗΣ ΤΕΧΝΩΝ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ (ΣΧΟΛΗ ΧΑΜΗΔΙΕ) ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΩΣ «ΠΟΛΥΧΩΡΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ»
ΣΟΦΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΟΥ

47

ΟΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ ΩΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΣΑΚΚΟΣ
ΣΤΑΥΡΟΣ ΑΠΟΤΣΟΣ
ΜΑΡΙΑ ΔΟΥΣΗ
ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΚΩΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
ΜΙΧΑΗΛΣ ΝΟΜΙΚΟΣ
ΙΟΡΔΑΝΗΣ ΣΙΝΑΜΙΔΗΣ

48

ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΟΥΡΓΕΙΟΥ «ΧΡΥΣΑΛΙΣ»
ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ
ΣΤΑΥΡΟΣ ΑΠΟΤΣΟΣ
ΚΥΡΙΑΚΗ ΒΑΣΤΕΛΗ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΙΑΜΑΣ
ΛΕΑΝΔΡΟΣ ΖΩΙΔΗΣ
ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ
ΖΩΗ ΚΟΚΚΙΝΟΥ
ΕΛΕΝΗ ΜΑΡΙΝΑΚΟΥ
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΜΑΣΕΝ
ΜΑΡΙΑ ΜΙΖΑ
ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΜΠΙΛΜΠΙΛΗ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ
ΑΘΗΝΑ ΣΙΑΦΑΚΑ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΑΥΛΑΡΙΟΣ

49

ΤΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΤΗΣ «ΒΙΛΚΑ» ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ. ΜΙΑ ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΤΟΠΙΟΥ
ΝΙΚΟΣ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ
ΘΕΜΗΣ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

Ο θεματικός αυτός άξονας ασχολείται με τον τρόπο με τον οποίο η διαχείριση της βιομηχανικής κληρονομιάς ενσωματώνεται στις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Επιπλέον, επιδιώκει να προσεγγίσει και να αναδείξει τον αλληλοσυσχετισμό της διαχείρισης της βιομηχανικής κληρονομιάς με το κοινωνικό πεδίο μέσα από δράσεις ενδυνάμωσης και έκφρασης κοινωνικής ευαισθητοποίησης.

Ενδεικτικές κατηγορίες θεμάτων είναι:

- Εκπαιδευτικά προγράμματα σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης
- Κινήματα πολιτών
- Πρωτοβουλίες φορέων

50

ΕΙΚΟΝΙΚΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΙΧΝΗ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ.
ΜΙΑ ΨΗΦΙΑΚΗ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΞΕΝΑΓΗΣΗΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΔΑΜΙΔΗΣ
ΒΑΛΙΑ ΑΜΟΙΡΙΔΟΥ

ΝΙΚΟΣ ΚΟΥΚΟΥΡΟΥΖΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΡΙΖΟΣ

51

«ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΤΡΑ ΒΓΑΖΕΙ ΝΕΡΟ...»
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΜΟΥΣΕΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

ΓΩΓΩ ΕΛΕΥΘΕΡΑΚΗ

52

«ΜΗΛΟΣ: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΤΟΠΙΑ»:
ΕΝΑ ΕΓΧΕΙΡΗΜΑ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΤΗΣ ΕΞΟΡΥΚΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΑ ΔΗΜΗΤΡΑ
ΝΙΝΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

53

ΟΤΑΝ ΟΙ ΤΟΙΧΟΙ ΨΙΘΥΡΙΖΟΥΝ ΙΣΤΟΡΙΕΣ...
ΠΟΛΥΧΩΡΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΙΣΛΑΧΑΝΕ.
ΠΡΩΗΝ ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΧΑΜΙΔΙΣ

ΑΡΕΤΗ ΚΟΝΔΥΛΙΔΟΥ
ΣΟΦΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΟΥ

54

ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΚΗ - ΜΟΥΣΕΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΑ ΚΤΗΡΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ
"ΚΑΤΟΙΚΙΑ - ΚΥΛΙΝΔΡΟΜΥΛΟΣ ΜΑΤΘΑΙΟΥ"

ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΑΛΛΙΓΑ
ΣΟΦΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΟΥ

55

Η ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ
ΖΥΘΟΠΟΙΕΙΟΥ ΦΙΞ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΜΙΧΑΗΛ ΝΟΜΙΚΟΣ

56

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ:
ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΟΥ Δ.Π.Θ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΛΙΑΝΟΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΚΑΠΑΝΔΡΙΤΗ

57

ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΑΚΑΝΤΑΜΗΣ
ΑΛΚΜΗΝΗ ΠΑΚΑ
ΜΑΡΙΑ ΔΟΥΣΗ

ΚΛΕΙΩ ΑΞΑΡΛΗ
ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΚΩΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΧΑΤΖΗΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Καταγραφή βιομηχανικής κληρονομιάς Ελλάδας. Μια νέα αρχή για τη ΒΙ.Δ.Α.

Recording industrial heritage of Greece. A new beginning for V.I.D.A. (BΙ.Δ.Α.)

Περίληψη

Η ραγδαία αποβιομηχάνιση που συντελέστηκε στη χώρα μας, από τα μέσα περίπου της δεκαετίας του 1970, οδήγησε στην απαξίωση και εγκατάλειψη αξιόλογων βιομηχανικών χώρων και συγκροτημάτων ή και μεμονωμένων παρεμφερών κατασκευών. Τα βιομηχανικά αυτά κατάλοιπα, κληρονομημένα ως διατηρητέα μνημεία ή μη, αποτελούν τις περισσότερες φορές τοπότητα των περιοχών που βρίσκονται και συμβάλλουν δυναμικά στην εικόνα τους. Ο αφανισμός τους, καθώς πολλά από αυτά αντιμετωπίζουν άμεσο κίνδυνο, θα συντελέσει στην απώλεια της κοινωνικής, ιστορικής και πολιτιστικής φυσιογνωμίας κάθε τόπου και απαιτεί άμεσες σωστικές ενέργειες.

Βασικό εργαλείο για την κατανόηση, τη διάσωση και την προστασία της βιομηχανικής μας κληρονομιάς, αποτελεί η ολοκληρωμένη αναγνώρισή της. Θέματα διατήρησης, επανάχρησης και επανένταξης των βιομηχανικών μνημείων ως ενεργών στοιχείων στον αστικό ιστό, οφείλουν να βασίζονται σε ένα υπόβαθρο συστηματικής καταγραφής και τεκμηρίωσης, που θα επιτρέψει την αξιολόγηση και την περαιτέρω διαχείριση και ανάδειξη του βιομηχανικού μας πολιτισμού.

Διαπιστώνοντας την έλλειψη ενός ενιαίου και ελεύθερα προσβάσιμου μητρώου για το ελληνικό βιομηχανικό απόθεμα, οργανώθηκε η ομάδα «Βιομηχανικά Δελτία Απογραφής» (ΒΙΔΑ), αρχικά σε εθελοντική άτυπη μορφή και πρόσφατα με τη δημιουργία αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας, με σκοπό τη συλλογική καταγραφή των κινητών και των ακίνητων βιομηχανικών μνημείων της χώρας.

Για την υλοποίηση του φιλόδοξου στόχου της ΒΙ.Δ.Α. δημιουργήθηκε ιστότοπος που εξελίχθηκε σταδιακά σε μια πανελλαδική βάση δεδομένων, που συγκροτήθηκε συλλογικά. Στο συνέδριο θα παρουσιαστεί ο νέος αναδομημένος και ανασχεδιασμένος ιστότοπος (www.vidarchives.gr) που περιλαμβάνει, εκτός από το γνωστό του διαδραστικό χάρτη όπου αποτυπώνονται τα βιομηχανικά μνημεία της χώρας, νέες δυνατότητες καταγραφής και συμμετοχής από πολλαπλές πλατφόρμες (υπολογιστή, tablet, κινητό τηλέφωνο).

Η ανάπτυξη και ο εμπλουτισμός αυτής της αξιολογικής βάσης δεδομένων, η οποία επιχειρείται σε τέτοια έκταση και μορφή για πρώτη φορά στην Ελλάδα, με τη δυναμική που έχει αποκτήσει, φιλοδοξεί να αποτελέσει μια έγκυρη και αναλυτική βάση δεδομένων και πληροφοριών σχετικά με τη βιομηχανική αρχαιολογία και κληρονομιά στη χώρα μας, ελπίζοντας να αποτελέσει το εφαλτήριο για την ανάπτυξη πρωτοβουλιών για την προστασία της βιομηχανικής μας κληρονομιάς.

Summary

The rapid deindustrialization that took place in our country (from around mid1970s) led to the devaluation and abandonment of significant industrial spaces and complexes or individual similar structures in Greece. These industrial remains, either declared as protected monuments or not, are most often landmarks of the areas that are located and contribute dynamically to their image. Their destruction, as many of them are in immediate danger, will contribute to the loss of social, historical and cultural identity of each place and hence requires immediate rescue action.

A key tool for understanding, rescuing and protecting our industrial heritage is its comprehensive recognition. Issues of preservation, reuse and reintegration of industrial monuments, as active elements in the urban fabric, should be based on a background of systematic recording and documentation, which will allow the evaluation and further management and promotion of our industrial culture.

Noticing the lack of a single and freely accessible register for the Greek industrial reserve, the group “Vault of Industrial Digital Archives” (VIDA - Βιομηχανικά Δελτία Απογραφής in Greek.) was formed (initially in a voluntary informal basis and recently with the creation of a civil non-profit organization) for the collective registration of movable and immovable industrial monuments of the country.

For the realization of the ambitious goal of VIDA, a collectively set up website was created that gradually evolved into a nationwide database. The new reconstructed and redesigned website (www.vidarchives.gr) will be presented in the conference, which includes new possibilities for registration and public participation from multiple platforms (computer, tablet, mobile phone) in addition to the well-known interactive map showing the industrial remains of the country.

The development and enrichment of this remarkable database, which, in such an extent and form, is attempted for the first time in Greece, with the dynamic that it has acquired, aspires to be a valid and detailed database and information hub on industrial archaeology and heritage in Greece, hoping to be the springboard for the development of initiatives for the protection of our industrial heritage..

11

ΗΡΑΚΛΗΣ ΦΑΣΟΥΡΑΚΗΣ
HERCULES FASSOURAKIS

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Καταγραφή Βιομηχανικής
Κληρονομιάς / Τεκμηρίωση /
Βιομηχανικά Μνημεία /
Βιομηχανική Αρχαιολογία
KEY WORDS

Industrial Heritage /
Registration / Documentation /
Industrial Monuments /
Industrial Archaeology

Εισαγωγή

Εδώ και δεκαετίες, μέριμνα των πολιτιστικών φορέων του τόπου, αποτελεί η ανάδειξη κυρίως της αρχαιότερης πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Πληθώρα οι αναφορές και καταγραφές μνημείων, τόπων και τοποθεσιών που αφορούν την αρχαία, ρωμαϊκή ή βυζαντινή περίοδο, ενώ στη νεώτερη το ενδιαφέρον εστιάζεται σε οικιστικά ή θρησκευτικά μνημεία. Αντίστοιχα κατανέμονται και οι διαθέσιμες πιστώσεις και κονδύλια για τη διάσωση και ανάδειξή τους.

Μόλις τα τελευταία χρόνια έχουν εντοπιστεί κάποιες δειλές προσπάθειες αφύπνισης της βιομηχανικής μνήμης του τόπου μας, ορισμένες εκ των οποίων έχουν οδηγήσει σε ενέργειες προστασίας του ελληνικού βιομηχανικού πλούτου.

Οι προσπάθειες καταγραφής του κτηριακού βιομηχανικού αποθέματος, εκεί όπου επισημαίνεται βιοτεχνική & βιομηχανική δραστηριότητα, είναι πλέον πολλές αλλά διάσπαρτες, άλλες ανά περιοχή, άλλες ανά χρονική περίοδο και άλλες ανά είδος παραγωγικής διαδικασίας. Άλλες κρυμμένες σε αρχαία τοπικού ενδιαφέροντος, άλλες καταχωρημένες σε αρχαία δήμων, κοινοτήτων ή πανεπιστημιακών σχολών. Οι πηγές αυτές από τις οποίες μπορούν να αντληθούν πληροφορίες για βιομηχανικά μνημεία έχουν δύσκολη πρόσβαση από το κοινό που ενδιαφέρεται. Το κοινό αυτό αποτελείται από φοιτητές, ερευνητές, ή κοινούς ανθρώπους που ενδιαφέρονται για το προσωπικό τους ιστορικό αποτύπωμα, ή για την βιομηχανική ιστορία του τόπου τους.

Πλουσιότερη σε γεγονότα, είναι η βιομηχανική ιστορία της νεώτερης Ελλάδας, που γράφεται εδώ και 185 χρόνια περίπου. Μια συνολική καταγραφή της σε ευρεία κλίμακα, εύκολα προσβάσιμη, για όλη την ελληνική επικράτεια και για όλες τις παραγωγικές διαδικασίες, υπήρχε χρέος να δημιουργηθεί.

Το κενό φιλοδοξούν να καλύψουν από το 2017 τα Βιομηχανικά Δελτία Απογραφής, η γνωστή σε πολλούς ΒΙ.Δ.Α.

1. Η ελληνική βιομηχανική κληρονομιά

Είναι γεγονός, ότι από τα μέσα περίπου της δεκαετίας του 1970, συντελέστηκε στη χώρα μας με ταχύτατους ρυθμούς μία μεγάλη αποβιομηχάνιση, που οδήγησε στην απαξίωση και εγκατάλειψη αξιόλογων βιομηχανικών χώρων και συγκροτημάτων ή και μεμονωμένων παρεμφερών κατασκευών.

Παρότι η Ελλάδα δεν έφτασε σε υψηλά επίπεδα εκβιομηχάνισης, εντούτοις η πρόοδος της ελληνικής βιομηχανίας ήταν συγκρίσιμη με τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες της εποχής. Ιδιαίτερη ανάπτυξη παρατηρείται στην μεταπολεμική περίοδο, παράλληλα με την οικονομική ανόρθωση της χώρας. Καθώς δεν υπήρχαν σταθερές βάσεις, ενώ οι πολιτικές που ακολουθήθηκαν ήταν αποσπασματικές και τα κίνητρα που δόθηκαν δεν είχαν στρατηγικό χαρακτήρα αλλά στόχευαν στη βραχυπρόθεσμη κερδοφορία, η ανάπτυξη αυτή δεν προχώρησε. Σημαντικό ρόλο στην περαιτέρω απαξίωση της βιομηχανικής παραγωγής, διαδραμάτισε και η διαπλοκή της πολιτικής εξουσίας.

Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω, υπήρξε από τη δεκαετία του 1970 το σταδιακό κλείσιμο βιοτεχνιών και βιομηχανιών κάθε είδους και μεγέθους, διασκορπισμένων σε όλη την Ελλάδα, τάση που μία δεκαετία αργότερα, πήρε μαζικό χαρακτήρα.

Τα κενά ή ερειπωμένα πλέον βιομηχανικά κτίσματα, καθώς εντάσσονται στον ιστό των πόλεων ή σε ευρύτερες τοποθεσίες, αποτελούν τις περισσότερες φορές τοπόσημα των τόπων αυτών, διαμορφώνοντας τη φυσιογνωμία τους. Πολλά από αυτά βρίσκονται σε κακή κατάσταση, από άποψη διατήρησης, με ορατό τον κίνδυνο κατάρρευσης, ενώ αρκετά κατεδαφίζονται, παρα-

χωρώντας τη θέση τους σε νεώτερα κτίρια. Η καταστροφή των βιομηχανικών αυτών κτισμάτων και κατασκευών, συντελεί στην απώλεια της κοινωνικής, ιστορικής και πολιτιστικής φυσιογνωμίας κάθε τόπου και απαιτεί άμεσες σωστικές ενέργειες.

Βασικό μέσο για την κατανόηση, τη διάσωση και την προστασία της προβιομηχανικής και βιομηχανικής μας κληρονομιάς, αποτελεί η ολοκληρωμένη αναγνώρισή της. Θέματα διατήρησης, επανάχρησης και επανένταξης των βιομηχανικών μνημείων ως ενεργών στοιχείων στον αστικό ιστό, οφείλουν να βασίζονται σε ένα υπόβαθρο συστηματικής καταγραφής και τεκμηρίωσης, που θα επιτρέψει την αξιολόγηση και την περαιτέρω διαχείριση και ανάδειξη του βιομηχανικού μας πολιτισμού.

2. Η ΒΙ.Δ.Α. ΑΜΚΕ

Η ομάδα των Βιομηχανικών Δελτίων Καταγραφής απαρτίζεται από ανθρώπους με διαφορετικό επιστημονικό υπόβαθρο, αλλά με κοινά ερευνητικά αντικείμενα και ενδιαφέροντα: τη βιομηχανική αρχαιολογία και τη βιομηχανική κληρονομιά. Την ομάδα συγκροτούν οι: Βακαλοπούλου Μαριλένα Πολιτισμολόγος, Ερευνήτρια Βιομηχανικής Αρχαιολογίας, Δρ. Δανιήλ Μαρία Αρχιτέκτων, Λαμπρόπουλος Χρήστος Εκπαιδευτικός, Δρ. Μαυροειδή Μαρία Ιστορικός -Βιομηχανική Αρχαιολόγος και Φασουράκης Ηρακλής Χημικός Μηχανικός.

Τα μέλη της ομάδας συναντηθήκαμε αρχικά στην ομάδα «Βιομηχανική Αρχαιολογία» στο Facebook και –πέρα από την κοινή μας αγάπη– μας συνέδεσαν περαιτέρω οι διαπιστώσεις ότι, ενώ παρατηρείται μια επιταχυνόμενη απώλεια σημαντικών καταλοίπων της βιομηχανικής δραστηριότητας της Ελλάδας, ταυτόχρονα είναι ισχυρή η έλλειψη ενός κεντρικού, επίσημου και ελεύθερα προσβάσιμου αρχείου καταγραφών για την ελληνική βιομηχανική κληρονομιά, το οποίο να επιτρέπει αφ' ενός τη μελέτη της και αφ' ετέρου την αξιολόγηση και προστασία της. Οι κοινές αυτές διαπιστώσεις, μας προκάλεσαν την επιθυμία να δράσουμε και να αναλάβουμε πρωτοβουλίες για τη βελτίωση, ή και την αντιστροφή, αυτής της κατάστασης. Και κυρίως, να δραστηριοποιηθούμε συλλογικά για τη διατήρηση-διάσωση του κοινού μας βιομηχανικού παρελθόντος ως αναπόσπαστου κομματιού της ιστορίας μας που πρέπει να παραδοθεί στις επόμενες γενιές ως γνώση και παρακαταθήκη.

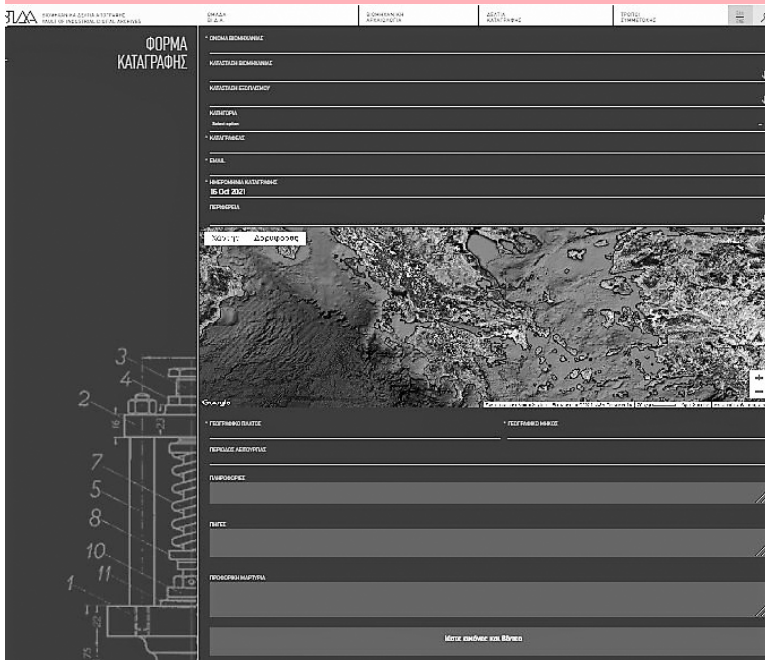
Το επιστέγασμα αυτών των διεργασιών υπήρξε η συγκρότηση της ομάδας ΒΙ.Δ.Α. ως μία συλλογική διεπιστημονική προσπάθεια που επιχειρεί να καταγράψει, να αποτυπώσει, να τεκμηριώσει, να διασώσει σε φυσική ή ψηφιακή μορφή, να διαδώσει και να προβάλει, να ευαισθητοποιήσει το κοινό και την πολιτεία και εν τέλει να συμβάλει στη διατήρηση της ελληνικής βιομηχανικής κληρονομιάς.

Αναγνωρίζουμε ότι, πέρα από τα υλικά κατάλοιπα της βιομηχανικής δραστηριότητας και της καθημερινής εργασίας ανδρών και γυναικών –ακόμη και παιδιών– (εγκαταστάσεις, κτίρια, μηχανήματα, εργαλεία, αρχαία), τα άυλα ίχνη που περιέχονται στην τεχνογνωσία, στις ανθρώπινες αναμνήσεις και στα ήθη αποτελούν αναπόσπαστο –μα και εξαιρετικά ευαίσθητο– κομμάτι αυτού του πολιτισμού και πρέπει επίσης να διασώζονται, γι' αυτό και προσεγγίζουμε τη βιομηχανική μας κληρονομιά με σεβασμό για όλη την ποικιλομορφία και τη συνθετότητά της.

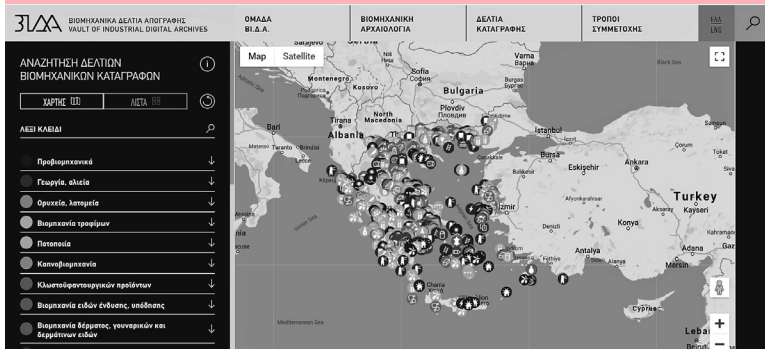
Η μετεξέλιξη της ομάδας ΒΙ.Δ.Α. σε Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία (ΑΜΚΕ) κρίθηκε αναγκαία από τα μέλη της για την αποτελεσματικότερη προώθηση των σκοπών της, μέσω ποικίλων δράσεων. Για την επίτευξη των στόχων της η ΑΜΚΕ ΒΙ.Δ.Α. προτίθεται να αξιοποιήσει τη διαθέσιμη τεχνογνωσία, την εμπει-

1. Αρχική σελίδα του ιστότοπου ΒΙ.Δ.Α.

2. Δελτίο καταγραφής του ιστότοπου ΒΙ.Δ.Α.

3. Κατηγοριοποίηση κλάδων βιομηχανίας του ιστότοπου ΒΙ.Δ.Α.

4. Παράδειγμα καταγραφής βιομηχανικού μνημείου στον ιστότοπο ΒΙ.Δ.Α.

ρία και τις γνώσεις των μελών της, καθώς και άλλων ατόμων που έχουν διάθεση να συμβάλλουν στις προσπάθειές της.

Στο πλαίσιο αυτό, δημιουργήθηκε τον Οκτώβριο του 2017, ένα ιστολόγιο (vida-omada.blogspot.com), το οποίο εξελίχθηκε τον Απρίλιο του 2019, στην ιστοσελίδα www.vidaomada.gr στην οποία περιελήφθησαν τα δελτία απογραφής και οι χάρτες εντοπισμού των καταλοίπων αυτών.

Οι περιορισμένες δυνατότητες του ιστότοπου, που δεν μπορούσε να βελτιωθεί περαιτέρω, οδήγησαν στην εξέλιξη του σε μια πανελλαδική βάση δεδομένων (www.vidarchives.gr), η οποία συγκροτείται επίσης με συμμετοχική και συλλογική συμβολή (εικ.1). Ο ιστότοπος διαμορφώθηκε με κατεύθυνση την δημιουργία μιας τυποποιημένης φόρμας συλλογής πληροφοριών, ελεύθερης και προσβάσιμης σε όλους και φιλικής προς το χρήστη, χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο για την ευρεία διάδοση των καταγραφών. Πρόκειται για ένα εύχρηστο και φιλικό εργαλείο που δίνει τη δυνατότητα άμεσης αποστολής πληροφοριών/καταγραφής από ενδιαφερόμενους, ακόμη και από το πεδίο, ακόμη μέσω κινητού τηλεφώνου.

3. Τα βιομηχανικά δελτία απογραφής (ΒΙ.Δ.Α.)

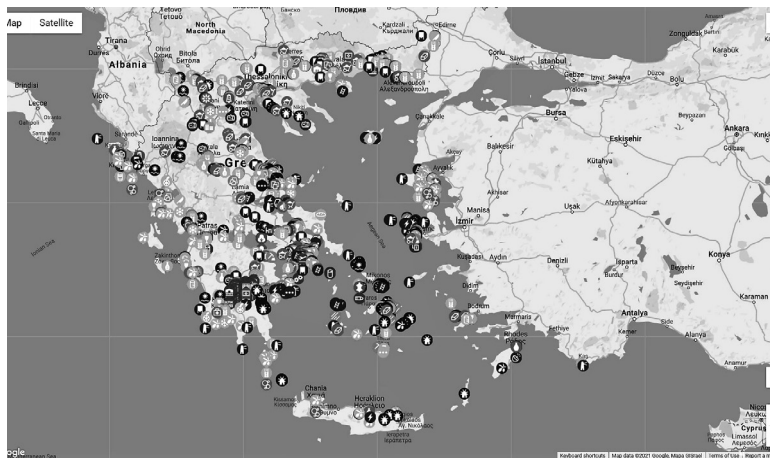
Προσπαθώντας να ομογενοποιήσουμε τις καταγραφές μας, προχωρήσαμε στη δημιουργία ενός δελτίου απογραφής/καταγραφής της ελληνικής βιομηχανικής κληρονομιάς, αφού λάβαμε υπόψη και άλλες διεθνείς προσπάθειες καταγραφής. Θέλουμε να πιστεύουμε ότι καταλήξαμε σε ένα απλό, φιλικό και εύχρηστο δελτίο που καλύπτει τις ανάγκες μας ουσιαστικής και ολοκληρωμένης καταγραφής της βιομηχανικής κληρονομιάς της χώρας μας.

Το Δελτίο Καταγραφής της ΒΙ.Δ.Α. συγκροτήθηκε βάσει των διεθνών προτύπων για την καταγραφή και τεκμηρίωση της βιομηχανικής κληρονομιάς, με κύριους στόχους τον ακριβέστερο δυνατό εντοπισμό του καταλοίπου και την τεκμηρίωση της ιστορίας του. Λαμβάνοντας υπ' όψη την αρχή ότι η καταγραφή είναι μια μορφή διάσωσης, το Δελτίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο άμεσα για την επιτόπια καταγραφή του καταλοίπου που εντοπίζουμε, όσο και μακροπρόθεσμα, καθώς η τεκμηρίωση θα εμπλουτίζεται διαρκώς από όσους επιθυμούν να συμβάλουν σε αυτήν. Συνεπώς, το Δελτίο έχει διττή λειτουργία: ως εφαρμογή-με τη συμπλήρωσή του- και ως εργαλείο αναζήτησης πληροφοριών και τεκμηρίωσης (εικ.2).

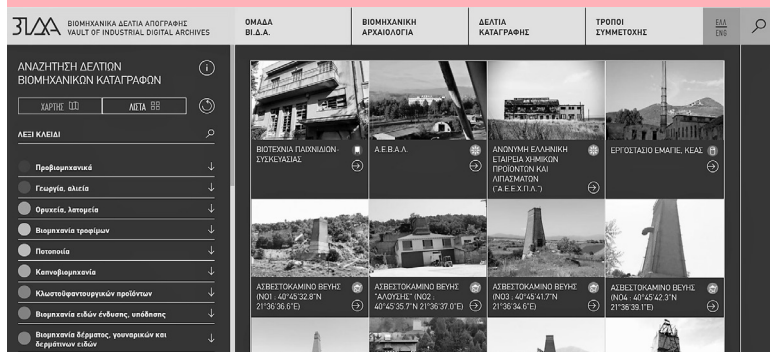
Με δεδομένους τους παραπάνω στόχους, βασικά κριτήρια για τη σύνταξη του υπήρξαν η χρηστικότητα, η απλότητα, η μεγαλύτερη δυνατή πληρότητα των απαιτούμενων στοιχείων και η ευκολία πρόσβασης στο Δελτίο των χρηστών, οι οποίοι κυμαίνονται από τους ανθρώπους που –χωρίς να είναι ειδικοί– επιθυμούν να καταγράψουν τα κατάλοιπα της βιομηχανικής κληρονομιάς που εντοπίζουν στο διάβα τους, έως τους εξειδικευμένους ερευνητές.

Επιπλέον, προκειμένου να καταλήξουμε στη συγκεκριμένη φόρμα λάβαμε υπ' όψη τα προηγούμενα έργα καταγραφών στην Ελλάδα, καθώς και ενδιαφέροντα παραδείγματα από τη διεθνή εμπειρία.

Ωστόσο, εκτός από τα πεδία του Δελτίου, ιδιαίτερα μας απασχόλησε και η κατηγοριοποίηση των κλάδων της βιομηχανίας, ούτως ώστε αυτή να είναι συμβατή τόσο με την κατάταξη των σύγχρονων παραγωγικών μονάδων κατά τα διεθνή πρότυπα όσο και με τις κατηγορίες των ιστορικών βιομηχανικών κλάδων και των αντίστοιχων εργοστασίων. Γι' αυτό η κατηγοριοποίηση που επιλέξαμε προέκυψε από τον συνδυασμό της ευρωπαϊκής «Στατιστικής Κατηγοριών Οικονομικής Δραστηριότητας» (ΣΤΑΚΟΔ) με τις κατηγορίες των ιστορικών καταλόγων της βιομηχανίας που αποτελούν και μία από τις πηγές μας (εικ.3).

5. Χάρτης του ιστότοπου ΒΙ.Δ.Α. με τα στίγματα που προκύπτουν από τις γεωγραφικές συντεταγμένες των βιομηχανικών καταγραφών

6. Ενημέρωση τελευταίων καταγραφών του ιστότοπου ΒΙ.Δ.Α.

Επιπρόσθετα, προκειμένου οι πληροφορίες (μεταδεδομένα) που αποτυπώνονται στα Δελτία να εντοπίζονται και να ανακτώνται εύκολα, αλλά και για να πληρούνται οι βασικές προδιαγραφές διαλειτουργικότητας του ψηφιακού αυτού αρχείου με άλλες συναφείς βάσεις δεδομένων, η κωδικοποίηση των πεδίων εφαρμόζει το πρότυπο περιγραφής ψηφιακών αντικειμένων “Dublin Core” και ακολουθεί το πρωτόκολλο “Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting” (OAI-PMH) που ορίζεται από το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης.

Τέλος, για τις γεωγραφικές συντεταγμένες (γεωγραφικό μήκος και γεωγραφικό πλάτος) χρησιμοποιείται το σύστημα της Google λόγω της ευρύτατης χρήσης του από τα κινητά τηλέφωνα, με σκοπό τη μεγαλύτερη δυνατή διευκόλυνση της επιτόπιας καταγραφής.

Κάθε καταγραφή περιλαμβάνει (εικ.4):

- Το συμπληρωμένο τυποποιημένο δελτίο καταγραφής με στοιχεία για την τοποθεσία, το είδος, την κατάσταση, τη χρήση του βιομηχανικού χώρου, τεκμηριωμένου με βιβλιογραφία και πιθανές μαρτυρίες.
- Φωτογραφική (ή και πιθανόν κινηματογραφική) τεκμηρίωση και παρουσίαση.
- Εντοπισμό του χώρου στο χάρτη με παροχή γεωγραφικών συντεταγμένων.

Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της προσπάθειας καταγραφής είναι ο χάρτης που δημιουργήσαμε, ο οποίος βοηθά τους επισκέπτες να περιηγηθούν στην περιοχή ενδιαφέροντός τους και να εντοπίσουν βιομηχανικά κατάλοιπα, όπου το επιθυμούν. Ο χάρτης των μνημείων ξέφυγε από την εφαρμογή του Google Maps. Χρώματα και λεπτομερείς κατηγορίες βοηθούν στην ανεύρεση του ή της ομάδας μνημείων που ερευνά ο κάθε ενδιαφερόμενος (εικ.5).

Το κοινωνικό δίκτυο του Facebook, στάθηκε αρωγός στην εξάπλωση της ιδέας μας. Μέσω της ιστοσελίδας της Βιομηχανικής Αρχαιολογίας που προϋπήρχε, μιας κοινότητας που απαριθμεί σήμερα τουλάχιστον 12.000 μέλη, διαδόθηκε στο ευρύ κοινό, αρχικά η σύσταση και ο σκοπός της ΒΙ.Δ.Α.

Στη συνέχεια, ο ιστότοπος απευθύνθηκε στο ευρύ κοινό για την συνεισφορά του στη συλλογή πληροφοριών και ταυτοποιήσεων των παλιών βιομηχανικών μονάδων, στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν από την ομάδα για την συμπλήρωση των δελτίων. Η επικοινωνία με πληθώρα ερευνητών ή απλών ατόμων που κατείχαν πληροφορίες για τα βιομηχανικά κτίσματα της περιοχής τους, ήταν και είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική. Κυρίως συνεισφέρουν τοπικές ομάδες από όλη τη χώρα, που έχουν δημιουργήσει τις δικές τους σελίδες στο Facebook, δραστηρίως αρχεία γεμάτα πληροφορίες, φωτογραφίες ή αναμνήσεις αναφορικά με την τοπική τους ιστορία. Σημαντική βοήθεια προσφέρουν επίσης ερευνητές και άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, που διατηρούν ακόμη σχετικές μνήμες είτε από προσωπικά βιώματα, είτε από ακούσματα. Αυτά τα αρχεία και αυτούς τους ανθρώπους, αναζητά και συνεργάζεται η ΒΙ.Δ.Α., με σκοπό την τεκμηρίωση γνώριμων βιομηχανικών κατασκευών, ή την αναζήτηση αγνώστων. Δεν κρύβουμε ότι υπάρχουν και περιπτώσεις δυσπιστίας. Γενικότερα όμως η επικοινωνία είναι θετική.

Η τεκμηρίωση και η ταυτοποίηση των βιομηχανικών είναι αναγκαία προϋπόθεση για την ύπαρξη της ΒΙ.Δ.Α. Όλοι αυτοί που συνεισέφεραν και συμπορεύτηκαν μαζί μας είναι καταχωρημένοι καταγραφείς στα αντίστοιχα δελτία. Τα δελτία αναρτώνται εκτός της πλατφόρμας και στην ομάδα της βιομηχανικής αρχαιολογίας του Facebook, όπως και στην τοπική ομάδα που μας βοήθησε.

Η προσπάθεια καταγραφής της βιομηχανικής μας κληρονομιάς ξεκίνησε δειλά το 2017 και συνεχίζει δυναμικά μέχρι σήμερα προσδοκώντας με τη δημοσιοποίηση της προσπάθειας αυτής, στην ενεργοποίηση όλο και περισσότερων εθελοντών, που θα ολοκληρώσουν το εγχείρημα. Σήμερα έχουν αναρτηθεί 1020 δελτία, ενώ πολλά βρίσκονται στο στάδιο της συμπλήρωσης και της επεξεργασίας (εικ.6).

Συμπεράσματα

Με την πεποίθηση ότι η καταγραφή και η τεκμηρίωση του βιομηχανικού πλούτου της χώρας μας, είναι το πρώτο σημαντικό βήμα για τη διαφύλαξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, αναπόσπαστο μέρος της οποίας αποτελεί, η ομάδα ΒΙΔΑ προχώρησε σταδιακά στην οργάνωση της καταγραφής των αντίστοιχων βιομηχανικών καταλοίπων.

Η ανάπτυξη/ολοκλήρωση αυτής της βάσης δεδομένων, η οποία επιχειρείται σε έξυπνη ηλεκτρονική μορφή, με τη δυναμική που έχει αποκτήσει αποτελεί υπόβαθρο που θα προάγει τον επιστημονικό διάλογο, θα ενθαρρύνει και θα αναπτύξει πρωτοβουλίες για την προστασία της βιομηχανικής μας κληρονομιάς. Η δραστηριότητα της ΒΙ.Δ.Α ΑΜΚΕ συμβάλλει θετικά στην επανάχρηση ή επαναλειτουργία των βιομηχανικών κτιρίων και την δυναμική ένταξη αυτών στον χώρο που ανήκουν..

